

(Resmî Gazete ile yayım ve ilânı : 15 . I . 1945 - Sayı : 5905)

No.
4695

Kabul tarihi
10 . I . 1945

BİRİNCİ BÖLÜM

Esas hükümler

BİRİNCİ MADDE — Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

İKİNCİ MADDE — Türkiye Devleti cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, devletçi, layk ve devrimcidir. Devlet dili Türkçedir. Başkent Ankara'dır.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Türk milletini ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi temsil eder ve millet adına egemenlik hakkını yalnız o kullanır.

BEŞİNCİ MADDE — Yasama yetkisi ve yürütme erki Büyük Millet Meclisinde belirir ve onda toplanır.

ALTINCI MADDE — Meclis, yasama yetkisini kendi kullanır.

YEDİNCİ MADDE — Meclis, yürütme yetkisini kendi seçtiği Cumhurbaşkanı ve onun tâyin edeceği Bakanlar Kurulu eliyle kullanır.

Meclis, Hükümeti her vakit denetleyebilir ve düşürebilir.

SEKİZİNCİ MADDE — Yargı hakkı, millet adına usul ve kanuna göre bağımsız mahkemeler tarafından kullanılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Yasama görevi

DOKUZUNCU MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisi, özel kanununa göre millet tarafından seçilmiş milletvekillerinden kurulur.

ONUNCU MADDE — Milletvekili seçmek, yirmi iki yaşını bitiren kadın, erkek her Türkün hakkıdır.

ON BİRİNCİ MADDE — Otuz yaşını bitiren kadın, erkek her Türk milletvekili seçilebilir.

ON İKİNCİ MADDE — Yabancı Devlet resmî hizmetinde bulunanlar, terhipli cezaları gerektiren suçlardan veya hırsızlık, sahtecilik, dolandırıcılık, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, kısıtlılar, yabancı Devlet uyrukluğunu ileri sürenler, kamu hizmetlerinden yasaklılar, türkeç okuyup yazma bilmiyenler milletvekili seçilemezler.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Büyük Millet Meclisinin seçimi dört yılda bir yapılır.

Süresi biten milletvekilleri tekrar seçilebilirler.

Eski Meclis, yeni Meclisin toplanmasına kadar devam eder.

Yeni seçim yapılmasına imkân görülmezse, toplanma dönemi bir yıl daha uzatılabilir.

Her milletvekili, yalnız kendini seçen çevrenin değil, bütün milletin vekilidir.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Büyük Millet Meclisi, her yıl, Kasım ayı başında çağrısız toplanır.

Meclis, üyelerinin memleket içinde dolaşmaları, inceleme yapmaları, denetleme vazifelerine hazırlanmaları ve dinlenmeleri için çalışmasına yılda altı aydan fazla araveremez.

ON BEŞİNCİ MADDE — Kanun teklif etmek hakkı, Meclis üyelerinin ve Bakanlar Kurulununundur.

ON ALTINCI MADDE — Milletvekilleri Meclise katıldıklarında şöyle andiçerler:

«Namusum üzerine söz veririm ki:

Vatanın ve milletin mutluluğuna, esenliğine, milletin kayıtsız şartsız egemenliğine aykırı bir amaç gütmeyeceğim ve Cumhuriyet esaslarına bağlılıktan ayrılmıyacağım.»

ON YEDİNCİ MADDE — Bir milletvekili ne Meclis içindeki oy, düşünce ve demeçlerinden, ne de Meclisteki oy, düşünce ve demeçlerini Meclis dışında söylemek ve açığa vurmaktan sorumlu değildir. Seçiminden gerek önce ve gerek sonra üstüne suç atılan bir milletvekili Kamutayın kararı olmadıkça sanık olarak sorgulanamaz, tutulamaz ve yargılanamaz. Cinayetten suçüstü yakalanma hali bu hükümün dışındadır. Ancak bu halde yetkili makam bunu hemen Meclise bildirmek ödevindedir. Seçiminden önce veya sonra bir milletvekili hakkında verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi milletvekilliği süresinin sonuna bırakılır. Milletvekilliği süresi içinde zamanasını yürümez.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Milletvekillerinin yıllık ödenekleri özel kanunla gösterilir.

ON DOKUZUNCU MADDE — Araverme sırasında Cumhurbaşkanı veya Meclis Başkanı gerekli görürse Meclisi toplanmaya çağırabilir. Üyelerden beşte birinin istemesi üzerine de Meclis Başkanı Meclisi toplanmaya çağırır.

YIRMİNCİ MADDE — Meclis görüşmeleri herkese açıktır ve olduğu gibi yayılır.

Fakat Meclis, İçtüzük hükümlerine uygun olarak kapalı oturumlar dahi yapabilir. Kapalı oturumlardaki görüşmeleri yaymak Meclisin kararına bağlıdır.

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Meclis, görüşmelerini İçtüzük hükümlerine göre yapar.

YIRMİ İKİNCİ MADDE — Soru, gensoru ve Meclis soruşturması, Meclisin yetkilerinden olup bunların nasıl yapılacağı İçtüzükte gösterilir.

YIRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Milletvekilliği ile Hükümet memurluğu bir kişide birleşemez.

YIRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Türkiye Büyük Millet Meclisi kamutayı her Kasım ayı başında kendine bir yıl için bir Başkan, üç Başkanvekili seçer.

YIRMİ BEŞİNCİ MADDE — Seçim dönemi bitmeden Meclis, üyelerinin

tam sayısının saltçokluğu ile seçim yenilemeğe karar verirse, yeni toplanan Meclisin seçim dönemi Kasım ayından başlar.

Kasımdan önceki toplantı, olağanüstü toplantı sayılır.

YIRMI ALTINCI MADDE — Kanun koymak, kanunlarda değişiklik yapmak, kanunları yorumlamak, kanunları kaldırmak. Devletlerle sözleşme, andlaşma ve barış yapmak, harp ilân etmek, Devletin bütçe ve kesinhesap kanunlarını incelemek ve onamak, para basmak, tekelli ve akçalı yüklenme sözleşmelerini ve imtiyazları onamak ve bozmak, genel ve özel af ilân etmek, cezaları hafifletmek ve değiştirmek, kanun soruşturmalarını ve kanun cezalarını ertelemek, mahkemelerden çıkıp kesinleşen ölüm cezası hükümlerini yerine getirmek gibi görevleri Büyük Millet Meclisi ancak kendisi yapar.

YIRMI YEDİNCİ MADDE — Bir milletvekilinin vatan hayınlığı ve milletvekilliği sırasında yivcilik suçlarından biriyle sanık olduğuna Türkiye Büyük Millet Meclisi kamutayı hazır üyelerinin üste iki oy çokluğu ile karar verilir yahut on ikinci maddede yazılı suçlardan biriyle hüküm giyer ve bu da kesinleşirse milletvekilliği sıfatı kalkar.

YIRMI SEKİZİNCİ MADDE — Çekilme, kanun hükümleri gereğince kısıtlanma, özürsüz ve izinsiz iki ay Meclise devamsızlık yahut memurluk kabul etme hallerinde milletvekilliği düşer.

YIRMI DOKUZUNCU MADDE — Ölen yahut yukarıdaki maddeler gereğince milletvekilliği sıfatı kalkan veya düşen milletvekilinin yerine bir başkası seçilir.

OTUZUNCU MADDE — Büyük Millet Meclisi, kendi kolluk işlerini Başkanı eliyle düzenler ve yürütür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yürütme görevi

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Türkiye Cumhurbaşkanı, Büyük Millet Meclisi kamutayı tarafından ve kendi üyeleri arasından bir seçim dönemi için seçilir. Cumhurbaşkanlığı görevi, yeni Cumhurbaşkanının seçimine kadar sürer. Yeniden seçilmek olur.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Cumhurbaşkanı, Devletin başıdır. Bu sıfatla törenli oturumlarda Meclise ve gerekli gördükçe Bakanlar Kuruluna Başkanlık eder ve Cumhurbaşkanı kaldıkça Meclis tartışma ve görüşmelerine katılamaz ve oy veremez.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Cumhurbaşkanı, hastalık ve memleket dışı yolculuk gibi bir sebeple görevini yapamaz veya ölüm, çekilme ve başka sebeplerle Cumhurbaşkanlığı açık kalırsa Büyük Millet Meclisi Başkanı vekil olarak Cumhurbaşkanlığı görevini yapar.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Cumhurbaşkanlığı boş kaldığında Meclis toplanırsa Cumhurbaşkanı hemen seçer.

Meclis toplanık değilse Başkanı tarafından hemen toplanmaya çağılarak Cumhurbaşkanı seçilir. Meclisin seçim dönemi soua ermiş veya seçimin yenilenmesine karar verilmiş olursa Cumhurbaşkanı gelecek Meclis seçer.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Cumhurbaşkanı Meclisin kabul ettiği kanunları on gün içinde ilân eder.

Cumhurbaşkanı, uygun bulmadığı kanunları bir daha görüşülmek üzere gene on gün içinde gerekçesi ile birlikte Meclise geri verir. Anayasa ile bütçe kanunu bu hüküm dışındadır.

Meclis geri verilen kanunu gene kabul ederse Cumhurbaşkanı onu ilân etmek ödevindedir.

OTUZ ALTINCI MADDE — Cumhurbaşkanı her yıl Kasım ayında Hükümetin geçen yıldaki çalışmaları ve giren yıl içinde alınması uygun görülen tedbirler hakkında bir söylev verir. Yahut söylevini Başbakanına okutur.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Cumhurbaşkanı, yabancı Devletler yanında Türkiye Cumhuriyetinin siyasi temsilcilerini tâyin eder ve yabancı Devletlerin siyasi temsilcilerini kabul eder.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Cumhurbaşkanı, seçiminden hemen sonra Meclis önünde şöyle andıçer:

«Namusum üzerine söz veririm ki:

Cumhurbaşkanı olarak, Cumhuriyet kanunlarını, milletin egemenlik esaslarını sayacağım;

Ve bunları müdafaa edeceğim;

Türk milletinin mutluluğuna bütün bağlılığım, bütün kuvvetimle çalışacağım;

Türk Devletine yönelecek her tehlikeyi en son şiddetle önliyeceğim;

Türkiye'nin şanını, şerefini koruyup yükseltmek, üstüme aldığım görevin isterlerini yerine getirmek için olanca varlığım, çalışmaktan asla ayrılmıyacağım.»

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Cumhurbaşkanı'nın çıkaracağı bütün fararlar Başbakan ile birlikte ilgili Bakan tarafından imzalanır.

KIRKINCI MADDE — Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yiice varlığından ayrılmaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur. Harp kuvvetlerinin komutası barışta özel kanuna göre Genelkurmay Başkanlığına ve seferde Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından tâyin edilecek kimseye verilir.

KIRK BİRİNCİ MADDE — Cumhurbaşkanı, vatan hayınlığı halinde Büyük Millet Meclisine karşı sorumludur. Cumhurbaşkanı'nın çıkaracağı bütün kararlardan doğacak sorumlular 39 ncu madde gereğince bu kararları imzalayan Başbakanın ve ilgili Bakanındır.

Cumhurbaşkanı'nın, özlük işlerinden dolayı sorumlunması gerekirse, Anayasanın milletvekilliği dokunulmazlığı ile ilgili 17 ncu maddesi hükümlerine uyulur.

KIRK İKİNCİ MADDE — Cumhurbaşkanı, Hükümetin teklifi üzerine, daimî mâlûllük veya kocama gibi özlük sebeplerden dolayı belli kimselerin cezalarını kaldırabilir veya hafifletebilir.

Cumhurbaşkanı, Büyük Millet Meclisi tarafından sanıklanarak hüküm giyen Bakanlar hakkında bu yetkiyi kullanamaz.

KIRK ÜÇÜNCÜ MADDE — Cumhurbaşkanı'nın ödeneği özel kanunla gösterilir.

KIRK DÖRDÜNCÜ MADDE — Başbakan, Cumhurbaşkanınca Meclis üyeleri arasından tâyin olunur.

Oteki Bakanlar Başbakanca Meclis üyeleri arasından seçilip tamamı Cumhurbaşkanı tarafından onandıktan sonra Meclise sunulur.

Meclis toplanık değilse sunma işi Meclisin toplanmasına bırakılır.

Hükümet, tutacağı yolu ve siyasi görüşünü en geç bir hafta içinde Meclise bildirir ve ondan güven ister.

KIRK BEŞİNCİ MADDE — Bakanlar, Başbakanın reisliği altında (Bakanlar Kurulu) nu meydana getirir.

KIRK ALTINCI MADDE — Bakanlar Kurulu, Hükümetin genel politikasından birlikte sorumludur.

Bakanların her biri kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden ve politikasının genel gidişinden tekbaşına sorumludur.

KIRK YEDİNCİ MADDE — Bakanların görev ve sorumları özel kanunla gösterilir.

KIRK SEKİZİNCİ MADDE — Bakanlıkların kuruluşu özel kanuna bağlıdır.

KIRK DOKUZUNCU MADDE — İzinli veya herhangi bir sebeple özürlü olan bir Bakana, Bakanlar Kurulu üyelerinden bir başkası geçici olarak vekillik eder. Ancak bir Bakan birden fazlasına vekillik edemez.

ELLİNCİ MADDE — Bakanlardan birinin Yücedivana yollanması hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisince verilen karar, kendisini Bakanlıktan da düşürür.

ELLİ BİRİNCİ MADDE — İdare dâvalarına bakmak ve idare uyumsuzluklarını çözmek, Hükümetçe hazırlanarak kendine verilecek kanun tasarıları ve imtiyaz sözleşme ve şartlaşmaları üzerine düşünüşünü bildirmek, gerek kendi özel kanunu ve gerek başka kanunlarla gösterilen görevleri yapmak üzere bir Danıştay kurulur. Danıştay başkanları ve üyeleri, daha önce önemli görevlerde bulunmuş, uzmanlıkları, bilgileri ve görgüleriyle behgin kimseler arasından Büyük Millet Meclisince seçilir.

ELLİ İKİNCİ MADDE — Bakanlar kurulu, kanunların uygulanışını göstermek yahut kanunun emrettiği işleri belirtmek üzere içinde yeni hükümler bulunmamak ve Danıştayın incelemesinden geçirilmek şartıyla tüzükler çıkarır.

Tüzükler Cumhurbaşkanının imzası ve ilâniyle yürürlüğe girer.

Tüzüklerin kanunlara aykırılığı ileri sürüldükte bunun çözüm yeri Türkiye Büyük Millet Meclisidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yargı erki

ELLİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri kanunla gösterilir.

ELLİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Yargıçlar, bütün dâvaların görülmesinde ve hükmünde bağımsızdırlar ve bu işlerine hiçbir türlü karışamaz. Ancak kanun hükmüne bağlıdırlar.

Mahkemelerin kararlarını Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Bakanlar Ku-

rule hiçbir türlü deđiřtiremezler, bařkalayamazlar, geciktiremezler ve hükümlerinin yerine getirilmesine engel olamazlar.

ELLİ BEŞİNCİ MADDE — Yargıçlar, kanunda gösterilen usuller ve haller dışında görevlerinden çıkarılamazlar.

ELLİ ALTINCI MADDE — Yargıçların nitelikleri, hakları, görevleri, aylık ve ödenekleri, nasıl tâyin olunacakları ve görevlerinden nasıl çıkarılacakları özel kanunla gösterilir.

ELLİ YEDİNCİ MADDE — Yargıçlar, kanunla gösterilenlerden başka genel veya özel hiçbir görev alamazlar.

ELLİ SEKİZİNCİ MADDE — Mahkemelerde yargılamalar herkese açıktır.

Yalnız yargılama usulü kanunları gereğince bir yargılamanın kapalı olmasına mahkeme karar verebilir.

ELLİ DOKUZUNCU MADDE — Herkes mahkeme önünde haklarını korumak için gerekli gördüğü yasal araçları kullanmakta serbesttir.

ALTMİŐİNCİ MADDE — Hiçbir mahkeme görev ve yetkisi içindeki dâvalara bakmazlık edemez. Görev ve yetki dışında olan dâvalar ancak bir karara reddolunur.

Yücedivan

ALTMİŞ BİRİNCİ MADDE — Bakanları, Danıştay ve Yargıtay başkanları ve üyelerini ve Cumhuriyet Başsavcısının görevlerinden doğacak işlerden dolayı yargılamak için Yücedivan kurulur.

ALTMİŞ İKİNCİ MADDE — Yücedivan üyeliği için, on biri Yargıtay, onu Danıştay başkanları ve üyeleri arasından ve kendi Genelkurulları tarafından, gerekli görüldükte gizli oyla, yirmi bir kişi seçilir.

Bunlar gizli oy ve salt çoklukla içlerinden birini Başkan ve birini Başkanvekili seçerler.

ALTMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — Yücedivan bir Başkan ve on dört üye ile kurulur ve kararlarını salt çoklukla verir.

Geri kalan altı kişi gerektiğinde kuruluun eksikliğini tamamlamak için yedek üye durumundadır.

Bu yedek üyeler, üçü Yargıtay, üçü Danıştay'dan seçilmiş üyeler arasından olmak üzere adçekme ile ayrılır.

Başkanlığa ve Başkanvekilliğine seçilenler bu adçekmeye girmezler.

ALTMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Yücedivanın savcılık görevi, Başsavcılık tarafından görülür.

ALTMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Yücedivanın kararları kesindir.

ALTMİŞ ALTINCI MADDE — Yücedivan kanunlara göre yargılar ve hüküm verir.

ALTMİŞ YEDİNCİ MADDE — Yücedivan gerekli görüldüğünde Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyle kurulur.

BEŞİNCİ BÖLÜM**Türklerin kamu hakları**

ALTMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Her Türk hür doğar, hür yaşar. Hürriyet, başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir.

Tabii haklardan olan hürriyetin herkes için sınırı, başkalarının hürriyeti sınırıdır. Bu sınırı ancak kanun çizer.

ALTMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Türkler kanun karşısında eşittirler ve ayrıksız kanuna uymak ödevindedirler. Her türlü grup, sınıf, aile ve kişi ayrıcalıkları kaldırılmıştır ve yasaktır.

YETMİŞİNCİ MADDE — Kişi dokunulmazlığı, vicdan, düşünme, söz, yayım, yolculuk, bağış, çalışma, mülk edinme, malını ve hakkını kullanma, toplanma, dernek kurma, ortaklık kurma hakları ve hürriyetleri Türklerin tabii haklarındandır.

YETMİŞ BİRİNCİ MADDE — Cana, mala, ırza, konuta hiçbir türlü dokunamaz.

YETMİŞ İKİNCİ MADDE — Kanunda yazılı hal ve şekillerden başka türlü hiçbir kimse yakalanamaz ve tutulamaz.

YETMİŞ ÜÇÜNCÜ MADDE — İşkence, eziyet, zoralık ve angarya yasaktır.

YETMİŞ DÖRDÜNCÜ MADDE — Kamu faydasına gerekli olduğu usulüne göre anlaşılmadıkça ve özel kanunları gereğince değer pahası peşin verilmedikçe hiç kimsenin malı ve mülkü kamulaştırılmaz.

Çiftçiyi toprak sahibi kılmak ve ormanları devletleştirmek için alınacak toprak ve ormanların kamulaştırma karşılığı ve bu karşılıkların ödeneşi özel kanunlarla gösterilir.

Olağanüstü Hallerde kanuna göre yükletilecek para ve mal ve çalışma ödevleri dışında hiçbir kimse başka hiç bir şey yapmaya ve vermeye zorlanamaz.

YETMİŞ BEŞİNCİ MADDE — Hiçbir kimse felsefe inanından, din ve mezhebinden dolayı kınanamaz. Güvenliğe ve edep törelerine ve kanunlar hükümlerine aykırı bulunmamak üzere her türlü din törenleri serbesttir.

YETMİŞ ALTINCI MADDE — Kanunda yazılı usul ve haller dışında kimsenin konutuna girilemez ve üstü aranamaz.

YETMİŞ YEDİNCİ MADDE — Basın, kanun çerçevesinde serbesttir ve yayımından önce denetlenemez, yoklanamaz.

YETMİŞ SEKİZİNCİ MADDE — Seferberlik ve sıkıyönetim hallerinin veya hut salgın hastalıklardan dolayı kanun gereğince alınacak tedbirlerin gerektirdiği kısıntıların dışında yolculuk hiçbir kayıt altına alınmaz.

YETMİŞ DOKUZUNCU MADDE — Bağışların, çalışmaların, mülk edinme ve hak ve mal kullanmanın, toplanmaların, derneklerin ve ortaklıkların serbestlik sınırı kanunlarla çizilir.

SEKSENİNCİ MADDE — Hükümetin gözetimi ve denetlemesi altında ve kanun çerçevesinde her türlü öğretim serbesttir.

SEKSEN BİRİNCİ MADDE — Postalara verilen kâğıtlar, mektuplar ve her türlü emanetler yetkili sorgu yargıcı veya yetkili mahkeme kararı olmadıkça açılmaz ve telgraf ve telefonla haberleşmenin gizliliği bozulamaz.

SEKSEN İKİNCİ MADDE — Türkler gerek kendileri, gerek kamu ile ilgili olarak kanunlara ve tüzüklere aykırı gördükleri hallerde yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine tek başlarına veya toplu olarak haber verebilir ve şikâyetle bulunabilirler. Haber veya şikâyeti alan makam kişi ile ilgili başvuruların sonucunu dilekçeye yazılı olarak bildirmek ödevindedir.

SEKSEN ÜÇÜNCÜ MADDE — Hiç künse kanunca bağli olduğu mahkemeden başka bir mahkemeye verilemez ve yollanamaz.

SEKSEN DÖRDÜNCÜ MADDE — Vergi, Devletini genel giderleri için, halkın pay vermesi demektir.

Bu esasa aykırı olarak gerçek veya tüzelkişiler tarafından veya onlar adına resimler, ondalık alınması ve başka yüklemeler yapılması yasaktır.

SEKSEN BEŞİNCİ MADDE — Vergiler ancak kanunla sâhıdır ve alınır.

Devlette, illerin özel idarelerince ve belediyelerce alınagelmekte olan resimler ve yüklemeler, kanunları yapılmaya kadar alınabilir.

SEKSEN ALTINCI MADDE — Harp halinde veya harbi gerektirecek bir durum başgösterdikte veya avaklanma olduğunda yahut vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve evlemlı bir kalkışma olduğunu gösterir kesin belirtiler görüldükte Bakanlar Kurulu, süresi bir ayı aşmamak üzere yurdun bir kesiminde veya her yerinde Sıkıyönetim ilân edebilir ve bunu hemen Meclisin onamasına sunar Meclis Sıkıyönetim süresini, gerekirse uzatabilir veya kısaltabilir. Meclis toplanık değilse hemen toplanmaya çağırılır.

Sıkıyönetim süresi ancak Meclisin kararıyla uzatılabilir.

Sıkıyönetim, kişi ve konut dokunulmazlığının, basın, gönderişme, dernek, ortaklık hürriyetlerinin geçici olarak kayıtlanması veya durdurulması demektir.

Sıkıyönetim bölgesiyle bu bölgede hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği, harp halinde de dokunulmazlığın ve diğer hürriyetlerin nasıl kayıtlanabileceği veya durdurulacağı kanunla gösterilir.

SEKSEN YEDİNCİ MADDE — Kadın, erkek bütün Türkler ilk öğretimden geçmek ödevindedirler. İlk öğretim Devlet okullarında parasızdır.

SEKSEN SEKİZİNCİ MADDE — Türkiyede din ve ırk ayırıl edilmeksizin vatandaşlık bakımından herkese «Türk» denir.

Türkiye'de veya Türkiye dışında bir Türk babadan gelen yahut Türkiye'de yerleşmiş bir yabancı babadan Türkiye'de dünyaya gelipte memleket içinde oturan ve erginlik yasına vardığında resmî olarak Türk vatandaşlığını istiyen yahut Vatandaşlık Kanunu gereğince türklüğe kabul olunan herkes Türktür.

Türklük sıfatının kaybı kanunda yazılı hallerde olur.

ALTINCI BÖLÜM

Türlü maddeler

İller

SEKSEN DOKUZUNCU MADDE — Türkiye, coğrafya durumu ve ekonomi

ilişkileri bakımından illere, iller ilçelere, ilçeler bucaklara bölünmüştür ve bucaklar da kasaba ve köylerden meydana gelir.

DOKSANINCI MADDE — İllerle şehir, kasaba ve köyler tüzelkişilik sahibidirler.

DOKSAN BİRİNCİ MADDE — İllerin işleri, yetki genişliği ve görev ayrımı esaslarına göre idare olunur.

Memurlar

DOKSAN İKİNCİ MADDE — Siyasi hakları olan her Türkün, yeterliğine ve hakedişine göre, Devlet memuru olmak hakkıdır.

DOKSAN ÜÇÜNCÜ MADDE — Bütün memurların nitelikleri, hakları, görevleri, aylık ve ödenekleri, göreve alınmaları ve görevden çıkarılmaları, yükselme ve ilerlemeleri özel kanunla gösterilir.

DOKSAN DÖRDÜNCÜ MADDE — Kanuna aykırı işlerde üstün emrine uymuş olmak memuru sorumdan kurtarmaz.

Maliye işleri

DOKSAN BEŞİNCİ MADDE — Bütçe kanunu tasarısı ve buna bağlı bütçeler ve cetvellerle katmabütçeler Meclise Bütçe yılı başından enaz üç ay önce sunulur.

DOKSAN ALTINCI MADDE — Devlet malları bütçe dışı harcanamaz.

DOKSAN YEDİNCİ MADDE — Bütçe kanununun geçerliği bir yıldır.

DOKSAN SEKİZİNCİ MADDE — Kesinhesap kanunu, ilişkin olduğu yıl bütçesinin hesap dönemi içinde elde edilen gelirle zene o yılki ödemelerin gerçekleşmiş tutarını gösterir kanundur. Bunun şekli ve bölümleri Bütçe kanunu ile tam karşılıklı olacaktır.

DOKSAN DOKUZUNCU MADDE — Her yılın kesinhesap kanunu tasarısı o yılın sonundan başlayarak engeç ikinci yıl Kasım ayı başına kadar Büyük Millet Meclisine sunulur.

YÜZÜNCÜ MADDE — Büyük Millet Meclisine bağlı ve Devletin gelirlerini ve giderlerini özel kanuna göre denetlemekle görevli bir Sayıştay kurulur.

YÜZ BİRİNCİ MADDE — Sayıştay, genel uygunluk bildirimini ilişkin olduğu kesinhesap kanununun maliyece Büyük Millet Meclisine verilmesi tarihinden başlayarak en geç altı ay içinde Meclise sunar.

Anayasanın dayanakları

YÜZ İKİNCİ MADDE — Anayasada değişiklik yapılması aşağıdaki şartlara bağlıdır:

Değişiklik teklifinin Meclis tamüyesinin enaz üçte biri tarafından imzalanması şarttır.

Değişiklikler ancak tamsayımın üçte iki oy çokluğu ile kabul edilebilir.

Bu kanunun, Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki birinci maddesinde değişiklik ve başkalaıma yapılması hiç bir türlü teklif dahi edilemez.

YÜZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Anayasanın hiçbir maddesi hiçbir sebep ve bahane ile savsanamaz ve işlerlikten alınmaz. Hiçbir kanun Anayasaya aykırı olamaz.

YÜZ DÖRDÜNCÜ MADDE — 20 Nisan 1340 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esâsiye Kanunu yerine mâna ve kavramda bir değişiklik yapılmaksızın Türkçeleştirilmiş olan bu kanun konulmuştur.

YÜZ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

12 Ocak 1945

Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası : 11 I . 1945 ve 2/56
Bu kanunun yayım ve ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası : 12 . I . 1945 ve 4/24
Bu kanunun görüşmelerini gösteren zabıtların cilt ve sayfa numaraları : Cilt Sayfa
15 2.24,41:55,55,56:59